

Høringsnotat vedrørende langsigtet renoveringsstrategi for støtte til renovering af den nationale masse af såvel offentlige som private beboelsesejendomme og erhvervsbygninger

Kontor/afdeling
Center for energieffektivisering

Dato
2. marts 2020

J nr. 2020-2915

IRK/MSC/MAG

Energistyrelsen har afholdt høring om udkast til langsigtet renoveringsstrategi for støtte til renovering af den nationale masse af såvel offentlige som private beboelsesejendomme og erhvervsbygninger (LTRS) fra og med den 31. januar 2020 til og med den 14. februar 2020.

LTRS'en implementerer artikel 2a i EU-direktiv om bygningers energimæssige ydeevne, jf. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2018/844/EU af 30. maj 2018 om ændring af direktiv 2010/31/EU om bygningers energimæssige ydeevne og direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet.

Energistyrelsen har modtaget høringssvar fra følgende:

Dansk Affaldsforening (DAF)
Dansk Industri energi (DI)
Dansk Energi (DE)
Rådet for Grøn Omstilling (RGO)
Dansk Byggeri (DB)
Danske Regioner (Regioner)
Dansk Fjernvarme (DFJ)
Synergi (Synergi)
Forbrugerrådet Tænk (TÆNK)
Energiforum Danmark (EFD)

Høringsnotatet

Nedenfor redegøres for de væsentligste punkter i høringssvarene fra høringen opdelt i afsnit knyttet til LTRS'ens hovedemner. Der henvises i øvrigt til de fremsendte høringssvar, som er vedlagt dette høringsnotat.

Kommentarer af generel politisk karakter samt forslag og kommentarer, der ikke vedrører den aktuelle høring, indgår ikke i høringsnotatet.

Energistrelsens bemærkninger til høringssvarene er anført i kursiv i nedenstående.

Energistyrelsen

Carsten Niebuhrs Gade 43
1577 København V

T: +45 3392 6700
E: ens@ens.dk

www.ens.dk

Indledning

Synergi mener, at følgende formulering på s. 3. i udkastet til renoveringsstrategien bør revideres fra "Der kan derfor ses på en målrettet indsats, hvis bygningernes energiforbrug skal reduceres." til "Der skal derfor [...]".

Energistyrelsen fastholder formuleringen som fremsendt i høringsudkastet, da der skal være mulighed for fleksibilitet i udformningen af den fremtidige energieffektiviseringsindsats i forbindelse med de politiske forhandlinger relateret til klimahandlingsplanen.

Køreplan for energieffektivisering: Oversigt over eksisterende og besluttede virkemidler

DB, DI, Synergi, EDF og RGO bemærker, at udkast til Danmarks langsigtede renoveringsstrategi ikke indeholder nye målsætninger eller virkemidler ift. energieffektiviseringsområdet. Derudover påpeges det, at strategien ikke lever op til kravene i art. 2a i bygningsdirektivet om, at strategien skal indeholde vejledende delmål, indikatorer herfor samt en køreplan for, hvorledes man påtænker at opnå de vejledende delmål. Det anføres yderligere, at dette er utilstrækkeligt, hvis Danmark skal leve op til sine EU-forpligtelser, Paris-aftalen og regeringens og støttepartierne 70-procents målsætning. Dermed risikeres det, at man ikke udnytter det eksisterende energisparepotentiale. Synergi påpeger hertil, at ved manglende ambitioner ift. energieffektiviseringsområdet, risikeres det, at Danmark vil halte efter de andre EU-medlemslande, hvilket bl.a. kan påvirke danske virksomheders eksportmuligheder.

Synergi anfører derudover, at de påpegede mangler i strategien medfører, at forventningerne til mål og virkemidler vedr. den fremtidige energieffektiviseringsindsats, som skal udarbejdes i forbindelse med klimahandlingsplan, er vokset betragteligt.

DB påpeger yderligere, at klimateffekter af de beskrevne virkemidler ikke fremgår, hvilket det bør.

Alle høringsparterne understreger i deres hørings svar, at de gerne indgår i dialog om input til nye virkemidler samt fastsættelse af vejledende delmål og forslag til køreplan, hvorfor der forventes en interessentinddragelse i forbindelse med klimahandlingsplanen samt som en del af opfølgningen på klimapartnerskaberne.

Energistyrelsen har modtaget hørings svar som omhandler selve rammerne for energieffektiviseringsområdet generelt samt forslag til den fremtidige indretning af en mulig energieffektiviseringsindsats. Energistyrelsen har noteret sig disse forslag, men da disse elementer indgår som en del af arbejdet med klimahandlingsplanen, vil Energistyrelsen for nuværende ikke komme med et detaljeret hørings svar for hver af disse opfordringer. I øvrigt skal Energistyrelsen henvise til, at nogle af forslagene vedrører Transport- og Boligministeriets ressort. Som notificeret til EU-

Kommissionen i Danmarks Nationale Energi- og Klimaplan, vil Danmarks langsigtede renoveringsstrategi dermed ikke indeholde vejledende delmål og indikatorer herfor samt køreplan for opnåelse af disse delmål. Disse vil dermed blive notificeret til EU-Kommissionen efter fristen den 10. marts 2020.

Klima-, Energi og Forsyningsministeriet har i forbindelse med arbejdet med klimahandlingsplanen igangsat en række klimapartnerskaber, hvor det vil være muligt for interessenter at fremsætte forslag til en eventuel fremtidig energieffektiviseringsindsats. Energistyrelsen opfordrer derudover høringsparterne til at benytte andre fora til at diskutere den fremtidige udformning af en mulig energieffektivitetsindsats fx i regi af Energisparerådet.

Ovenstående og nedenstående er derfor Energistyrelsens generelle svar på de modtagne bemærkninger fra de relevante høringsparter.

Bygningsreglementets krav ved renovering

Synergi og DB kvitterer for, at der er igangsat et større analysearbejde vedrørende overholdelse af kravene i bygningsreglementet, særligt da data tyder på, at det ikke sker i tilstrækkeligt omfang, hvilket kan påvirke basisfremskrivningens antagelse om et reduceret varmebehov frem til 2030. EDF påpeger ligeledes, at potentiale-vurdering bygger på energimærker, dvs. beregnet forbrug og ikke målt forbrug, men analyser viser, at der er stor forskel imellem disse to, hvorfor beregnet besparelsespotentiale ikke er retvisende.

Det er Energistyrelsens forventning, at analysen foreligger i 2. halvår 2020.

RGO mener, at der bør udvikles et kontrolsystem ift. tilsyn med, om bygningsreglementet overholdes, og at dette fx kan ske som en del af energimærkningsordningen.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående og tager det med i betragtningen af resultaterne af den kommende analyse af efterlevelse af bygningsreglementet, der forventes færdig 2. halvår 2020, men henviser i øvrigt til, at dette tilhører Transport- og Boligministeriets ressort. Energimærkningsordningen er KEFM's ressort.

Energieffektivisering i statens institutioner

Synergi, RGO, DB og DI påpeger, at der også bør sættes krav til kommunale og regionale bygninger om at spare på energien i stil med de krav, der sættes til staten, hvorfor de ser frem til regeringens udspil i forhold til, hvordan de offentlige bygninger bliver grønnere og mere energieffektive. Synergi mener yderligere, at Danmark bør sætte et mål om en årlig renoveringsrate på 3 pct. af alle offentlige bygninger.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående, men henviser til de indledende bemærkninger om arbejdet med klimahandlingsplanen, herunder ift. forslag om eventuelle yderligere virkemidler.

Indsatser i lejeboliger

DFJ påpeger, at der bør være en indsats, der sikrer, at udlejer har en interesse i at energioptimere bygninger, herunder ift. effektiv afkøling af fjernvarmevand, og at udgifter hertil ikke pålægges lejeren.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående og bemærker, at boliglejelovgivningen hører under Transport- og Boligministeriets ressort.

Alment boligbyggeri

DB og Synergi bemærker, at der er brug for et substantielt løft i forhold til energirenovierungs- og effektiviseringsindsatsen i alment boligbyggeri. Synergi mener derfor, at regeringen bør indgå en aftale med den almene boligsektor og kommunerne om at bidrage med energibesparelser i 2030 og en løbende opfølgning på, hvordan der sker fremskridt. Aftalen bør tage udgangspunkt i en undersøgelse af nuværende barrierer for energieffektivisering og potentialet for middel og dybe renoveringer. Dertil bør regeringen også komme med forslag til, hvordan energieffektivitet og renovering af den almene boligsektor spiller sammen midlerne i Landsbyggefonden. DI og DB påpeger ligeledes, at der bør afsættes flere midler til Landsbyggefonden.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående, men henviser til de indledende bemærkninger om arbejdet med klimahandlingsplanen, herunder ift. forslag om eventuelle yderligere virkemidler, da dette vil afhænge af eventuelle politiske beslutninger, men henviser til, at reguleringen af den almene boligsektor og anvendelsen af Landsbyggefondens midler hører under Transport- og Boligministeriet.

Synergi ser derfor frem til præsentationen af Trafik, Bygge- og Boligstyrelsens analyse af energi- og renoveringsbehovet i den almene boligsektor, der skal danne grundlaget for de politiske forhandlinger i en kommende boligaftale om størrelsen af renoveringsrammerne og potentialet for energieffektiviseringer.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående, men henviser til, at dette tilhører Transport- og Boligministeriets ressort.

Afgifter

DB spørger ind til, hvad Energistyrelsen forklaring er på, at afgifter kun har haft en begrænset effekt.

Energistyrelsen er ikke enige i, at afgifter har haft en begrænset effekt, hvilket er beskrevet på s. 5 og 11 i høringsudkastet til LTRS'en.

Energiselskabernes Energispareindsats

DB, Synergi, RGO og DI pointerer, at Danmarks energispareindsats blev reduceret med 1 mia. kr. årligt i forbindelse med Energiaftalen fra 2018. Der opfordres derfor til, at partierne bag Energiaftalen i forbindelse med klimahandlingsplanerne (eller en tillægsaftale til Energiaftalen) vil styrke og øge Danmarks energispareindsats fremadrettet bl.a. i form af yderligere midler til de nye puljer til energibesparelser i bygninger og erhverv. Dette skal sikre, at Danmark lever op til sin energispareforpligtigelse jf. artikel 7 i energieffektivitetsdirektivet.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående, men henviser til de indledende bemærkninger om arbejdet med klimahandlingsplanen, herunder ift. forslag om eventuelle yderligere virkemidler, da dette vil afhænge af eventuelle politiske beslutninger.

Pulje til energibesparelser i bygninger

DB og EDF bemærker, at de afsatte midler til puljen ikke er nok sammenlignet med udgifterne til dybe renoveringer, hvorfor en vurderet effekt på 1,2 PJ ikke vurderes realistisk at opnå.

Energistyrelsen bemærker hertil, at puljernes overordnede udformning i forhold til gennemførelse af energibesparelser følger af energiaftalen fra 2018 og dermed det politiske mandat, der ligger til grund for lovforslaget. Det er på baggrund af Energistyrelsen faglige vurdering baseret på erfaringer med tidligere tilskudsordninger, den viden der for nuværende forelægger, samt de afsatte midler, at det estimeres, at puljen forventes at kunne opnå en effekt på 1,2 PJ, hvorfor dette fastholdes i strategien.

Pulje til energibesparelser i erhverv

RGO anfører, at erhvervspuljen skal have større fokus på energirenovering af erhvervsbygninger generelt og ikke kun i forbindelse med projekter relateret til procesenergi. Derudover bør energieffektivisering hos SMV'er opprioriteres, således at udbudskravene tager hensyn hertil.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående, men henviser til, at puljernes overordnede udformning i forhold til gennemførelse af energibesparelser, herunder afgrænsningen i forhold til procesenergi, følger af energiaftalen fra 2018 og dermed det politiske mandat, der ligger til grund for lovforslaget. Energistyrelsen bemærker yderligere, at der i forbindelse med fastsættelse af de nærmere vilkår i erhvervspuljen i form af bekendtgørelsen, der kommer i offentlig høring, vil blive forsøgt at tage hensyn til, hvordan det eventuelt kan sikres, at puljen kommer både store, mellemstore og små virksomheder til gavn.

Varmepumpe på abonnement

DB støtter tiltaget, og anfører, at det bør udbredes yderligere.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående, men henviser til de indledende bemærkninger om arbejdet med klimahandlingsplanen, da dette vil afhænge af eventuelle politiske beslutninger om eventuelle yderligere virkemidler.

Skrotning af oliefyr

DB støtter tiltaget, og anfører, at det bør afsættes yderligere midler hertil samt at olie- og gasfyr bør udfases ifm. hushandler fra 2030.

DE bemærker ligeledes, at der skal fokuseres på udfasning af fossile brændsler til opvarmning af bygninger.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående, men henviser til de indledende bemærkninger om arbejdet med klimahandlingsplanen, da dette vil afhænge af eventuelle politiske beslutninger om eventuelle yderligere virkemidler.

BoligJob-ordning

DB og Synergi foreslår, at det bliver muligt at spare BoligJob-ordningen op over en eks. 3-årig periode. Det vil give mulighed for, at BoligJob-ordningen kan anvendes til større projekter og ejendomme med et dårligt energimærke. Det bør ligeledes sikres, at midlerne fokuseres til energieffektiviseringstiltag og øvrige tiltag, som bidrager til den grønne omstilling.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående, men henviser til de indledende bemærkninger om arbejdet med klimahandlingsplanen, da dette vil afhænge af eventuelle politiske beslutninger om eventuelle yderligere virkemidler.

Lånepulje til kommuner og regioner

DB, Synergi og Regioner kvitterer for oprettelsen af en lånepulje på 100 mio. kr. årligt til kommuners og regioners energirenovering af bygninger 2021-2024, men at de 100 mio. kr. årligt ikke er tilstrækkeligt ift. det potentialer, der foreligger.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående, men henviser til de indledende bemærkninger om arbejdet med klimahandlingsplanen.

RGO, DB og Synergi, mener at energirenoveringer i kommuner bør undtages fra anlægsloftet.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående, men henviser til de indledende bemærkninger om arbejdet med klimahandlingsplanen samt at dette hører under Social- og Indenrigsministeriet samt Finansministeriets ressort.

Information, uddannelse og rådgivning

DFJ understreger, at der bør være større fokus på bl.a. installation, drift og energioptimering af fjernvarmeinstallationer ifm. uddannelse af VVS-installatører.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående og henviser til bl.a. de kampagner, informationsmateriale og vejledninger, som Videntcenter for Energibesparelser udarbejder, herunder ift. fjernvarmeinstallationer. Fsva. krav til uddannelse af VVS-installatører, så hører dette ikke under Klima-, Energi- og Forsyningsministeriets ressort.

Data og digitalisering

Synergi noterer, at der er eksisterende virkemidler for data og digitalisering, og at der i forbindelse med energiaftalen 2018 blev afsat 44 mio. kr. årligt i 2021 – 2024 til den samlede informations- og dataindsats. Synergi mener ikke, at det vil være tilstrækkeligt til at udnytte og udforske det fulde potentiale som bl.a. tekniske bygningsløsninger muliggør i forhold til at nedbringe energiforbruget.

DE og Synergi bemærker, at renoveringsstrategien derfor bør inkludere nye virkemidler i forhold til blandt andet smart buildings og bygningsautomatisering. DE fremfører derudover, at der skal være et øget fokus på fleksibelt energiforbrug, udvikling af ladestanderinfrastrukturen og samspillet mellem bygninger og energisystemet som i stigende grad vil være baseret på fluktuerende vedvarende energi.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående, men henviser til de indledende bemærkninger om arbejdet med klimahandlingsplanen, da dette vil afhænge af eventuelle politiske beslutninger om eventuelle yderligere virkemidler.

Videntcenter for Energibesparelser i Bygninger

DB bemærker, at det er et vigtigt værktøj ift. vidensgrundlag på energieffektiviseringsområdet.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående.

Spareenergi.dk

DB støtter tiltaget, og anfører, at det bør udbredes yderligere i sammenhæng med andre virkemidler.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående, men henviser til de indledende bemærkninger om arbejdet med klimahandlingsplanen, da dette vil afhænge af eventuelle politiske beslutninger om eventuelle yderligere virkemidler.

Foranstaltninger der bidrager til at afhjælpe energifattigdom

DB anfører, at beskrivelser vedr. varmetillæg, enkelttydelser og særlig støtte ikke bør fremgå af renoveringsstrategien.

Det er et krav i bl.a. EU-direktivet for bygningers energimæssige ydeevne, at medlemslandene skal beskrive initiativer og lignende, der søger at håndtere energifattigdom, hvorfor disse afsnit er med i høringsudkastet til Danmarks langsigtede renoveringsstrategi.

Finansielle instrumenter

DB og Synergi bemærker, at der bør iværksættes fornyet arbejde med inddragelse af den finansielle sektor ift. investeringer i energieffektiviseringsindsatser, herunder bl.a. for at afklare evt. barriere for at private investorer kan foretage privatfinansierede energirenoveringsprojekter i kommunale institutioner. DB påpeger derudover, at de skal være en kobling til energimærkningsordningen.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående, men henviser til de indledende bemærkninger om arbejdet med klimahandlingsplanen.

SYNERGI er dertil kritisk overfor følgende formulering i bilag 5 "Implementeringsoversigt over den langsigtede renoveringsstrategi fra 2014/2017", hvor det fremgår, at "Efter nærmere analyse er det ikke fundet hensigtsmæssigt at udvikle i statslig regi nye modeller for gennemførelse af energirenoveringer med garantistillelse". SYNERGI opfordrer til at igangsætte nye undersøgelser set i lyset af passagen i finansloven 2020, der etablerer nye muligheder for finansiering af energirenovering i private boliger, "[...] hvorvidt DGIF inden for sin formålsramme, herunder kommercielle krav, kan udvide sit aktivitetsområde til at omfatte energirenoveringer i private boliger." SYNERGI opfordrer også til at en ny undersøgelse medtager og undersøger klimapartnerskabernes anbefalinger til finansiering.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående, men henviser til de indledende bemærkninger om arbejdet med klimahandlingsplanen.

Afledte effekter

RGO, DI, TÆNK og Synergi bemærker, at NEB tages med i den samlede prioritering af elementerne i den langsigtede renoveringsstrategi, og at der bør gøres en ekstra indsats for at sikre grønne og sunde danske skoler og daginstitutioner i 2030. Synergi henstiller derudover, at der indføres indeklimakrav for bl.a. luftkvalitet, termisk komfortniveau, dagslys og akustiske forhold for alle relevante bygningstyper, samt at energimærket for offentlige bygninger styrkes og fremadrettet indeholder indeklimaparametre, der gøres lettilgængeligt for bygningens brugere, så blandt andet forældre kender til skolens klimaaftryk og indeklima.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående, men henviser til de indledende bemærkninger om arbejdet med klimahandlingsplanen. Derudover bemærker Energistyrelsen, at NEB er behandlet i et eksternt litteraturstudie, som beskrevet på s. 18 i høringsudkastet til renoveringsstrategien. Dette forventes offentliggjort ifm. notificeringen af den langsigtede renoveringsstrategi. NEB er værdisat pba. af dette studie.

Klimahandlingsplan, energieffektivisering og vejledende delmål

Synergi henviser til EU-kommissionens henstilling til Danmark d. 18. juni 2019 om: *"Væsentligt øge sin ambition om reduktion af både det endelige og det primære energiforbrug i 2030 med henblik på behovet for at øge indsatsniveauet og nå Unionens 2030-mål for energieffektivitet. Foreslå mere ambitiøse politikker og foranstaltninger, der kan kompensere for de sandsynlige virkninger af betydeligt reducerede finansieringsniveauer for energieffektivitet og for de aftalte reducerede energifgifter, og som kan give yderligere energibesparelser inden 2030. Inkludere nye foranstaltninger, der er udformet og i stand til at skabe de energibesparelser, der kræves i henhold til artikel 7 i direktiv 2012/27/EU."* Synergi mener på baggrund af ovenstående, og det nuværende udkast til Danmarks langsigtede renoveringsstrategi, at energispareindsatsen er for uambitiøs, hvis ikke der opstilles nye mål, politikker og foranstaltninger. Synergi bemærker også, at Danmarks energieffektiviseringsindsats i sin nuværende form ikke er tilstrækkelig til at opfylde artikel 7 i energieffektiviseringsdirektivet med reelle energibesparelser.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående, men henviser til de indledende bemærkninger om arbejdet med klimahandlingsplanen.

DE mener ikke, at et delmål er en effektiv måde at opnå en omkostningseffektiv grøn omstilling på, samt at implementeringen af evt. delmål kan kompromittere den ambitiøse klimamålsætning, da man kan risikere af fremme energieffektiviseringstiltag uden en egentlig klimateffekt, hvorfor art. 2a i bygningsdirektivet ift. vejledende delmål bør minimumsimplesmenteres.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående, men henviser til de indledende bemærkninger om arbejdet med klimahandlingsplanen.

DE bemærker yderligere, at fokus i strategien bør være på at udfase fossile brændsler til opvarmning af bygninger.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående, men henviser til de indledende bemærkninger om arbejdet med klimahandlingsplanen.

DB, DI, Synergi, EDF og RGO opfordrer regeringen til hurtigst muligt i forbindelse med klimahandlingsplanerne at fremsætte nye virkemidler og initiativer, inddrage klimapartnerskabernes anbefalinger og se Danmarks langsigtede renoveringsstrategi som en integreret del af sektorstrategien for byggeri og industri samt opfyldelsen af den europæiske energispareforpligtigelse jf. artikel 7.

Energistyrelsen noterer sig ovenstående, men henviser til de indledende bemærkninger om arbejdet med klimahandlingsplanen.